

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“3069 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği İle Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” genel ve madde gerekçeleri ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz olunur. 10.5.2001

Ali ARABACI

Bursa Milletvekili

2.- Emin KARAA

Kütahya Milletvekili

3.- Namık Kemal ATAHAN

Hatay Milletvekili

4.- Necdet SARUHAN

İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

1982 Anayasasının 82.maddesinde TBMM üyeliği ile bağdaşmayan işler sayılmış, maddenin son fıkrasında ise “Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan diğer görev ve işler kanunla düzenlenir” denilmiştir.

Bu hükme dayanarak da 3069 sayılı “Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun” TBMM’nce 31.10.1984 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur.

Uygulama yasasının 2.ci maddesinde, Anayasa’nın 82.maddesinin 1. ve 2. fıkraları aynen tekrar edilmiş, 3. ve 4. maddelerinde başkaca yasaklar getirilmiştir. Ancak, bu yasaklar son derece sınırlı tutulmuş, denetim imkanı olmayan etkisiz yasaklar halinde kalmıştır. Söz gelimi 3.maddede düzenlenen “...2 nci maddede belirtilen kurum ve kuruluşlarda ücret karşılığı iş takipçiliği, komisyonculuk, müşavirlik yapamazlar” hükmü ile getirilen yasağın ne ölçüde etkili olduğunu anlamak olanaksızdır. Zira, milletvekillerinin bu kurumlarda yaptıkları iş takipçiliğinin, danışmanlığın, komisyonculuğun “ücretli” olup, olmadığını saptama olanağı yoktur. Bu işlerin “ücretsiz” ya da “hediye” karşılığı takibi işe yasak kapsamı dışındadır.

Parlamentolar, siyasal sistemin bütünlüğünü oluşturmada, rejim politikaları için halkın desteğini harekete geçirmede ve rejimi meşrulaştırmada önemli rol oynarlar. Bu anlamda, parlamentoya, parlamenterlere halkın duyacağı güven “demokratik parlamenter sistemin” gelişiminde, “demokrasi kültürü”nün özümsemesinde çok büyük önem taşır. Ne yazık ki son yıllarda siyasetçilere, parlamentoya duyulan güven giderek yok olmaktadır. Parlamenterlerin sosyo-ekonomik koşullarının kısıtlılığından kaynaklanan itibar erozyonu, parlamentoyu seçmen gözünde yıpratmaktadır.

Parlamento, kendi varlık nedenine yönelik bu tehlikeyi önlemek, siyasal yozlaşma görüntüsü veren eylemlerin önüne geçmek zorundadır.

“Siyasal yozlaşma, siyasal görevlerde bulunanların, ya da toplum adına uyulması zorunlu kararları vermek ve uygulamak yetkisini elinde tutan kişi ya da toplumların, tasarruf ettikleri yetki ve kaynakları, kural tanımaksızın, kendi çıkarlarını ilerletmek için kullanmalarıdır (İLTER TURAN-Siyasal Ahlâk-Siyasal Ahlâksızlık-T.ALKAN –1993, Sh.374)”.

Öyleyse parlamento, üyelerinin bireysel çıkar peşinde koşmalarını önlemek, kamu yararını esas almak yükümlülüğü ile karşı karşıyadır.

Bunun temel kuralı da bir parlamenterin, sadece yasama faaliyetinde bulunması, parlamentoya ait diğer asli görevlerini yerine getirmesi, böylece halkın kendisinden beklediği görevleri ifa etmesidir. Çünkü halk, kendisini, sadece mecliste görev yapsın, kamu yararına çalışmalarda bulunsun diye vekil seçmiştir. Milletvekili de bunu bilerek aday olmuştur. Böylece seçmen-vekil arasında zımni de olsa bir toplumsal sözleşme imzalanmaktadır. Milletvekilliğinden başka herhangi bir işle uğraşan, söz gelimi ticaret yapan, serbest meslek icra eden ya da herhangi bir holdingin yönetim kurulunda görev yapan bir milletvekili, yasama görevini tam anlamıyla hiçbir zaman yerine getiremeyecektir; kişisel çıkarları ile kamusal çıkarlar hep çatışma halinde olacaktır. Böyle olmasa bile, özel iş-kamusal iş birlikteliği görüntüsü, o milletvekiline, dolayısıyla parlamentoya olan güveni zayıflatacaktır; kuşkunun gölgesi hep olacaktır.

Söz gelimi, 1989 yılında ABD’de kabul edilen ahlâk reformu yasasına göre, kongre üyeleri, hukuk, tıp, muhasebe gibi kişisel mesleklerini yapamazlar; profesyonel hizmetler sunan firmalarla ilişki kuramazlar; özel sektör kuruluşlarındaki yönetim kurulu üyeliklerinden gelir elde edemezler; devletten ortakları dahil ihale alamazlar. Hediye almaları kısıtlamalara tabidir.

Bu yasaklar, üyeliğin sona ermesinden sonra bir yıl boyunca devam eder.

Diğer ülkelerde de benzer uygulamalar vardır. Örneğin, İspanya'da her hangi bir hediye'nin kabulü, Ahlâk Komisyonunun iznine bağlıdır. Hollanda'da üyenin dış geliri, maaşının üçte birini geçerse otomatik biçimde bu miktar maaşından mahsup edilmektedir. Avusturya, İngiltere, Fransa ve hatta Yunanistan gibi demokrasi ile yönetilen 24 ülkede, alınan armağanlar ve dış gelirler için beyan zorunluluğu getirilmiştir.

Kamu kurumlarında görev alan kişilerin, her davranışları ile topluma örnek olmaları, her türlü kuşku'ya yol açan ilişkilerden uzak durmaları gerekir. Her ne kadar, siyasi ahlâk sağlamanın yolu siyasal kültürün, yetkinliğin ve toplumsal ahlâk kültürünün varlığına bağlı olsa da yasal düzenlemenin , bu kültürün gelişimine önemli katkılar sağlayacağı yadsınamaz.

Bu düşüncelerle işbu teklif verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.- Bu madde ile 3069 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun 2.maddesinin 1.fıkrasına bir cümle eklenmekte, milletvekillerinin her türlü ticari iş yapmaları, mesleki faaliyette bulunmaları, telif ücreti hariç, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında hizmet ve görev yapmaları yasaklanmaktadır.

MADDE 2.- Bu madde ile, 1'inci maddeye uygun yeni düzenleme yapılmakta, yasaklar genişletilmektedir.

MADDE 3.- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4.- Yürütme maddesidir.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ÜYELİĞİ İLE
BAĞDAŞMAYAN İŞLER HAKKINDA KANUNUN BAZI
MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1.- 31.10.1984 tarih ve 3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

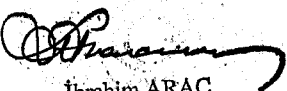
“Telif hakları hariç, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev yüklenemezler; sigorta prodüktörlüğü, tacirlik, esnafılık ve serbest meslek faaliyetinde bulunamazlar”.

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**Madde 3.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ayrıca; 2 nci maddede belirtilen kurum ve kuruluşlarda ivazlı veya ivazsız iş takipçiliği, komisyonculuk, müşavirlik yapamazlar; milletvekilliği unvanlarını kullanamazlar.”

MADDE 3.- Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 4.- Bu kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Bakanlar Kurulu yürütür.

Açılış bildirir

İbrahim ARAÇ
Kanunlar ve Kararlar Müdürü
KARAR